

Geloven maar hoe? G. Boer

1. Het geloof en de kennis der zonde

Een van de moeilijkheden in het geloofsleven is de verhouding van dit geloof tot de kennis van de zonde. Anders gezegd: de verhouding van geloof en boetvaardigheid. De bijbel gaat ervan uit, dat de mens zondaar is. Hij is dat weliswaar niet van huis uit, maar geworden door de verschrikkelijke val en de ongehoorzaamheid. Deze ongehoorzaamheid van de eerste mens heeft enorme consequenties voor ons allen. Wij gaan er bijbels vanuit, dat dit zo is.

Wij willen proberen een antwoord te vinden op de vraag: Wat is de omvang van de zonde? Is de zonde een gebrek, een defect, dat door de inspanning van de mens of door een zekere hulp van buitenaf kan worden hersteld? Zo optimistisch spreekt de bijbel niet over ons. Integendeel: wij worden overtreders, ongehoorzamen, vijanden, ja zelfs dood door de zonden en misdaden genoemd. Vooral bij deze laatste uitdrukking willen wij stilstaan. Wet betekent dit? De vergelijking is aangrijpend. Bij nader onderzoek blijkt, dat Paulus voor 'dood' het woord 'gestorvenen' gebruikt. Deze gestorvenen hebben tegenover zich de levenden. Dood betekent dus hier: ver van God en van Zijn heil. Het bestaan van ons op aarde is een doodsbestaan. Ook op andere plaatsen van de Schrift treft ons eenzelfde spraakgebruik. De Heere Jezus zegt tot iemand, die Hem wil volgen, maar toch eerst zijn vader wil begraven: 'Laat de doden hun doden begraven, maar volg gij Mij'. Het is duidelijk, dat de doden hier genoemd geestelijk doden zijn.

Ook van de verloren zoon wordt gezegd: Deze mijn zoon was dood en is weer levend. Johannes, de apostel getuigt: Wij weten dat wij overgegaan zijn uit de dood tot het leven. Uit de dood overgegaan tot het leven. Dat is een jubel tegen een heel zwarte achtergrond. Is het niet ontroerend, dat wij van afkomst in de staat en de toestand van de dood zijn? Dat wij niets zien, horen, gevoelen en begrijpen van de dingen van het Koninkrijk Gods? Dat wij zonder God in deze wereld zijn en dus zonder hoop, een schimmig leven leiden zonder kracht en zonder leven? Kortom zoals een dode geen verbinding meer heeft met de zichtbare wereld zo heeft een geestelijk dode geen contact met de onzichtbare wereld.

Toch hebben wij hier nog maar één aspect belicht. Want de mens, die geestelijk dood is, is niet alleen koud en roerloos, maar tegelijk een en al beweging in zijn verzet tegen God. Dat mogen wij noemen het actief dood zijn. Want de mens denkt, overlegt, handelt in de sfeer van de zonde. Dus enerzijds zijn wij krachteloos (dat is het passieve element) en anderzijds zijn wij vol boosaardig verzet tegen God (dat is het actieve element). Deze beide zijden zijn nodig om op een bijbels evenwichtige wijze over de zonde te spreken. Slaan wij door naar het passieve element, dan wordt de mens een stok en een blok en de zonde een lot en geen daad. Maar dan is ook het element van de schuld verdwenen en wordt de mens slachtoffer in plaats van schuldenaar. Nee, zowel het passieve als het actieve element in de zonde klagen ons aan. De zonde is geen vlek op onze jas, maar doortrekt ons gehele bestaan, ja, wij zijn de daders van onze zondige daden. De grond van onze zonde zit niet alleen in de verbondenheid met de eerste mens, uit zich niet alleen in de talloze ontsprongen, maar zit in onszelf: de daders van onze daden. En deze dader is springlevend. Daarom zijn wij - hoezeer het een tegenspraak lijkt - actief dood.

In de bijbel spreekt God de zondaar aan. Hij is aanspreekbaar. Er is in de loop der eeuwen een lange strijd gevoerd over de vraag of er in de mens een aanknopingspunt zou zijn voor het werk van God. Ik geloof, dat wij deze vraag beslist ontkennend moeten beantwoorden. Wel zijn wij aanspreekbaar. Dat is intussen een dwaas geval. Wie gaat nu een dode toespreken? Dat is toch je reinste onzin. Ach ja, naar de maatstaf van onze menselijke wijsheid wel, maar niet naar die van God. Dezelfde God, die zegt, dat wij dood zijn door de zonden en misdaden, roept met krachtige stem: 'Ontwaakt gij die slaapt en sta op uit de doden en Christus zal over u lichten'. Een dienaar des Woords moet dus een dwaas

willen zijn voor allen, die bij hun eigen logica en denkwetten zweren. Zij bedenken niet, dat onze rede totaal verduisterd is door de zonde en dat dit wonder ver boven ons begripsvermogen uitgaat. Zie het aan Ezechiël. Hij krijgt van God de opdracht in een dal vol dorre beenderen te gaan roepen: Gij dorre beenderen, hoort des Heeren Woord. Wie doet dat nu: gaan roepen tot dorre beenderen? Ezechiël: Hij gehoorzaamde. En de vrucht? Lees Ezechiël 36.

Het aanspreken van dode zondaren is een bevel van God. Daarbij gaan we niet uit van het kunnen en het vermogen van de mens, maar van het bevel van God. Het heeft toch God behaagd door de dwaasheid van de prediking zalig te maken, die geloven. Het Woord Gods gaat aan alle leven vooraf. Het is zelf Geest en Leven. Het is levend en krachtig en zeer scherp. God staat erachter en dat is het geheim. Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren. Wanneer wij moedeloos worden en als Jeremia stakingsneigingen krijgen, dan werpt God dit Woord als een vuur in het hart, zodat wij moeten spreken. Een echte dienaar zou eer stikken dan zwijgen.

Welke dingen werkt het Woord Gods dan uit in het hart van dode zondaren? Dat wij levend gemaakt worden met Christus. Dit is een heel groot wonder. Wanneer wij dus in de kennis van de zonde het passieve en het actieve dicht bij elkaar houden, worden wij bewaard voor de verkrachting van het Evangelie. Wanneer aan de ene kant maar geleerd wordt onze volkomen krachteloosheid door de zonde en aan de andere kant de alles doordringende stem van Christus, die ons van dood levend maakt, blijven wij in het bijbelse spoor. Wee ons, wanneer wij het dood-zijn door de zonden en de misdaden verzwakken tot een gebrek of een ziekte, die gemakkelijk te genezen valt. Wee ons ook, wanneer wij tekort doen aan de verantwoordelijkheid van de mens, die moedwillig tegen God zondigt en zijn geweten toeschroeit, zodat hij niet hoort. In dit spanningsveld behaalt alleen de Heilige Geest overwinning. Hopelijk bent u er zelf een bewijs van. Dan hebben wij het rechte zicht op wat de bijbel noemt ons eertijds of ons verleden.

In Efeze 2 schrijft Paulus: 'Maar God, die rijk is in barmhartigheid door Zijn grote liefde, waarmee Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus. Uit genade zijt gij zalig geworden! De bijbelse verbanden van het onderwijs over de zonde en de genade dienen nauwkeurig te worden ontzien. Tenslotte moge voor ons vaststaan, dat de kennis van onze zonden niet alleen voor de toepassing van Christus aan ons hart aan de orde komt, maar ook en wellicht dieper na de verlossing door Christus Jezus. Waar is de verbrijzeling van ons hart groter dan wanneer wij met Christenen uit de Pelgrimsreis staan bij het Kruis en onze zonden zien verdwijnen in het graf van Christus?

2. Geloof en twijfel

August Hermann Francke bad eenmaal: God, indien Gij er zijt, openbaar U aan mij! Dat was een gebed niet alleen vol twijfel, maar ook vol vertwijfeling. Wellicht heeft u aanmerkingen op dit gebed, maar God verhoorde hem. Hij openbaarde Zich aan Francke. Deze man werd in zijn leven velen tot een zegen. Wij begrijpen, dat dit gebed uit een grote crisis is voortgekomen. Dat is geen kleinigheid. Wij worden liever niet geschokt en als het dan toch gebeurt, liever niet zo heel erg. Maar wanneer God een mensenleven binnentreedt, slaat Hij hem korter of langer tijd uit het lood. Het geloof ligt nu eenmaal niet in het verlengde van ons denken, willen en gevoelen, maar is een wonder, dat ver boven ons piekeren, wel of niet willen uitgaat. Toch betreft het geloof zich op de gehele mens: denken, willen en gevoelen ingesloten. Francke had behoefte aan zekerheid. Hij werd door de twijfel verscheurd. En terecht! Daarmee dient onmiddellijk positie gekozen te worden tegen allen die maar van één ding zeker zijn, nl. dat een mens van God niets kan weten. Van deze onzekerheid is onze tijd vol. Waarvan is de moderne mens nog zeker? Wij willen het hebben over de zekerheid van het geloof. Het is reformatorisch om zeker te zijn van je geloof. Door welke aanvechtingen en moedeloosheden deze mensen ook zijn heengegaan, Zij wisten in wie zij geloofden. Wij kunnen zelfs stellen, dat de reformatie op dit punt zich doorzette. Dat valt aan het leven van Luther te illustreren. Deze zekerheid hing voor het besef van de reformatoren samen met de zekerheid van hun verlorenheid voor God en de strafwaardigheid van de zonde. Tegen deze achtergrond vond en vindt nog altijd het wonder plaats

van de rechtvaardiging van de goddeloze. Stel je voor: God spreekt een zondaar vrij en veroordeelt Zijn eigen Zoon! Dat is een verbazingwekkende ontdekking, die de Heilige Geest tot stand brengt. Hoe? Wel, door het geloof alleen.

Maar let nu goed op: dit geloof is geen samenwerkingsvlak tussen God en de zondaar, zelfs niet alleen een wederzijdse betrokkenheid, maar een complete verandering in de mens. Het geloof in deze zin genomen verandert de mens totaal. Sommigen vergeten dit en hangen een geloof aan, dat je geloven moet, dat je gelooft. Dat heeft de gemeenten ongelooflijk veel schade gedaan, omdat deze prediking de Heilige Geest en Zijn werk overslaat en daardoor de gemeenten doet verdorren. Neen, de Heilige Geest beweegt tot het geloof en onderhoudt in dit geloof. Intussen hoor ik iemand vragen: Waar is deze zekerheid van het geloof vandaag? Zijn er ook nu niet mensen, ook in de gemeente, die de twijfel over hun aandeel aan Christus tot de min of meer normale stand van het geestelijk leven rekenen? Deze mensen zijn er. Maar dan zijn wij ver van de reformatie verwijderd, ook van de nadere reformatie. Het is echter ook niet gebeurd met een formeel naspreken van geloofswaarden. Dat begrijpt ieder, die persoonlijk worstelt om in te gaan door de enge poort. Kan geloof eigenlijk wel met twijfel gepaard gaan? Neen, dat kan niet. Maar dit wil niet zeggen, dat er in de gelovige niet veel twijfel kan zijn. Wie denkt niet aan die man uit het evangelie, die op de vraag van Jezus: 'Geloof gij, dat Ik dit doen kan, antwoordde: Heere, ik geloof, maar kom mijn ongelovigheid te hulp?'

Geloof en twijfel sluiten elkaar uit. Maar in de gelovige worstelen zij met elkaar op leven en dood. Maar dan zijn wij ook uit de toeschouwershouding gehaald en in de strijd geworpen. Hier raken wij m.i. een belangrijk punt. Er zijn veel mensen, die twifelen over hun aandeel aan Christus. Zij hebben vragen, bezwaren, onzekerheden bv. ten aanzien van de verkiezing Gods, de plaatsvervangende Christus, enz. Maar het is geen zaak van leven of dood. Zij leven met hun twijfel zoals een gehandicapte met zijn handicap. Dat is een gevaarlijke zaak. Want twijfel is niet alleen een gevolg van de zonde, maar is ook zelf zonde. Het is een ziekte van de geest. Want onze geest kan niet in de onzekerheid, maar in de waarheid rusten. Daarom moet de twijfel als zonde aan de kaak worden gesteld en vooral beleden voor God. Twijfel is ten diepste een nevel over de waarachtigheid en de betrouwbaarheid van God in Zijn Wet en in Zijn evangelie. Vandaar dat het eigenlijk onmogelijk is te zeggen: Ik geloof wel alles, wat God zegt in de Bijbel, maar ik ben er niet zeker van, dat dit ook op mij betrekking heeft. Waarom is dit onmogelijk? Wel, omdat God hier niet ernstig genomen wordt in Zijn dreigen, waarschuwen, roepen en nodigen. De z.g. subjectieve twijfel, dat is de twijfel over ons aandeel aan Christus loopt in de geslachten - soms al in één mensenleven - uit op de twijfel aan God zelf, aan zijn Woord. Wij zitten dan midden in de vragen van vandaag. Leeft God wel? En: Als Hij er is, waar is Hij dan? Ik wil er maar mee zeggen, dat deze zogenaamde objectieve twijfel en de zogenaamde subjectieve twijfel ten nauwste samenhangen en door de kracht van de Heilige Geest in de prediking en in het persoonlijk gebed bestreden dienen te worden. Hoe? Door de mensen te stellen in de tegenwoordigheid van God. Hen te zetten voor de rechterstoel van Christus en de vraag te stellen: Wat hebt u met uw leven gedaan? Hoe zult u het maken, wanneer God uw zonden voor ogen gaat stellen? Wij worden allereerst overtuigd van onze volstrekte onmacht en vijandschap tegen God en het vasthouden aan onze zonden. Velen beminnen de twijfel, omdat zij de zonde beminnen, die God haat. Daarom zet God bij u en bij mij er het mes in en snijdt de wond open. Alle gelegenheidstwifelaars moeten hier of buigen of verdwijnen.

In de tweede plaats kan nooit uitgebreid genoeg over de gewilligheid van Christus gesproken en de beloften Gods voor de gebrokenen onderstreept worden. Luister naar hun klachten en vragen. Zij zijn soms zo dodelijk vermoeid. Val ze dan niet met de Wet op het lijf. Want de Wet geeft geen kracht in de benen. Stel hen de Heere Jezus voor ogen, zoals Hij in Zijn Zelfovergave aan het kruis hangt. Luister naar hun klachten en verlangens. Er zijn er bij, die in de grootste vertwijfeling leven: Kan ik zalig worden? Hoe? Geef hen onderwijs uit het Woord. U bent een van God gezegend mens, wanneer u anderen naar Jezus leidt. Daarvoor hebt u van woord tot woord en van gesprek tot gesprek de leiding van de Heilige Geest nodig. Die Geest doet het op Zijn tijd en op Zijn wijze. Er zijn ook vandaag mensen, die met een andere man uit het Evangelie moeten zeggen: Ik heb geen mens!

Waar is de zielszorg vandaag? Weten wij te spreken als het gaat over de vragen van het gekwelde hart? Ook nu leven er onvoorstelbaar veel vragen. Wie doet het eigenlijke werk? Wie geeft de doorslag in het leven van een vrager? God alleen. Laat dat maar aan Hem over. Hij doet wat Hij zegt. Hij maakt waar, wat Hij belooft. En dat ons leven lang. Want elke christen gaat door aanvechtingen, heilzame aanvechtingen heen. Gelukkig, wanneer wij een kind van God mogen zijn. Dan zijn en blijven wij in de kliniek van God totdat Hij ons draagt tot voor Zijn troon.

3. Geloof en gevoel

Dat een mens een gevoelsleven heeft, is buiten kijf. Er mogen perioden geweest zijn waarin het gevoelsleven overmatig belicht werd en de mensen zagezegd in hun tranen zwommen; er mogen ook tijden geweest zijn waarin het verstand en de wil het gevoel haar rechtmatige plaats betwisten, elk mens heeft een meer of minder diep gevoelsleven. Zo heeft God ons geschapen. Helaas is ook ons gevoelsleven ontworcht door de zonde. Een mens kan - om zo te zeggen - voor alles en nog wat gevoel hebben, behalve voor God en Zijn dienst. Daarover spraken wij in het eerste hoofdstuk, toen wij het hadden over het dood zijn door de zonden en misdaden. Het is dan ook te verstaan, dat op de levendmaking uit de doodslaap het gevoel van de mens geheel en al betrokken is. De wekroep van Pasen: 'Ontwaakt gij die slaapt en staat op uit de doden', gaat dwars door ons heen.

Het geloof van de christen moet een waar geloof zijn. Het moet echt zijn. Er is een levend geloof, maar er is helaas ook een dood geloof. Maar dan duikt de vraag op: Hoe onderscheid je vooral bij jezelf of je een echt geloof hebt? Zie daar een vraag, waarmee de reformatie en de nadere reformatie zijn bezig geweest. Sommigen vinden dit een vraag van nul en generlei waarde, omdat zij het vanzelfsprekend vinden, dat het met ieder mens in orde komt. Wanneer wij het echter niet vanzelfsprekend vinden, dat een mens een zaligmakend geloof heeft, maar naar het onderwijs van de bijbel geleerd hebben dat velen zullen menen in te gaan en niet kunnen, dat mensen op de jongste dag zullen zeggen, dat zij in Christus tegenwoordigheid hebben gegeten en gedronken en desniettemin worden afgewezen als werkers der ongerechtigheid, dan ontvalt ons deze vanzelfsprekendheid. En dat is heel wat. Want de vanzelfsprekendheid is de dood voor de genade zoals de pure genade de dood is voor de vanzelfsprekendheid. Pure genade alleen zet in de verbazing en de verwondering. Daar is de mens, die dit te beurt valt helemaal bij betrokken.

Hoe? Wel, door het horen naar het Woord Gods. Niet zo maar in het algemeen. Want de genade is niet algemeen. Zij is particulier. Dat wil zeggen, dat het heil wordt toegepast aan ons. Dat is een gebeuren in ons. De schellen vallen ons van de ogen. Onze oren en ogen worden geopend. Wij worden opmerkzaam gemaakt op de twee polen in de Schrift: zonde en genade, toorn en liefde, veroordeling en vrijspraak, verbrijzeling en genezing. Kortom, op een God, die ons met Zijn linkerhand neerslaat en met Zijn rechterhand in Christus omhelst. Gaat dit alles buiten ons gevoel om? Hoe zou dat ooit kunnen? Wanneer Jezus zegt: 'Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn en Ik zal u rust geven', zou dit ons niet diep raken? Kunnen wij vermoeid en afgetobt zijn door onze zonden zonder deze als een last te voelen? Neen, dat kan niet! Zouden wij, wanneer de Vader ons trekt naar Christus, dit niet voelen? Ongetwijfeld. Zouden wij, wanneer wij met de kamerling onze weg met blijdschap reizen, dit niet voelen? Neen, dat kan ook niet. Ziedaar, het wonder van het geloof, waarin het gevoel helemaal opgenomen is. Niet voor niets spreekt de Schrift over proeven en smaken. Augustinus schreef graag over het genieten van God. Je mag dus God en Zijn heil proeven, smaken en genieten.

Prof. Van Ruler spreekt in een zeer lezenswaardig artikel, dat dit proeven, smaken en genieten tot verrukkelijke vormen van mystiek heeft geleid. En dat is ook zo, al moet er onmiddellijk worden bijgezegd, dat deze mystiek kan ontsporen, wanneer zij niet geleid wordt door het Woord en de Geest. Wanneer wij zo eerst de rechten van het gevoel hebben verdedigd, moeten wij tegelijk er oog voor

hebben, dat het geloof niet één en al gevoel is. Het is een moment in het geloofsleven, dat alleen op straffe van verdorring en verintellectualisering verwaarloosd kan worden. En deze verdorring en verintellectualisering is zo algemeen, dat ook vandaag voor het binnenwerk van de Heilige Geest een lans mag worden gebroken.

Het geloof is echter veel meer dan het gevoel. Het omvat de kennis en de wil. Wij gaan de onderlinge verhoudingen niet afbakenen, maar stellen met nadruk, dat de Heilige Geest aan de mens, bij wie Hij het heil toepast, alles nieuw maakt. Calvijn zegt ergens: De mens door de Heilige Geest verlicht, ontvangt als het ware een nieuwe scherpzinnigheid, waarmee hij de hemelse verborgenheden opmerkt. In dit verband merkte een boer eens op: Vrouw, ik heb een andere bijbel gekregen. Maar zijn vrouw antwoordde zeer gevat: Nee man, je bijbel is niet veranderd, maar jij bent veranderd. En zo is het!

In mijn pastoraat vertelde mij een vrouw van 67 jaar, dat zij bijna een kerkbank had versleten, het Woord gehoord en toch ook weer niet gehoord had, totdat God haar het wonder van de verlossing door het bloed van Christus bekendmaakte. Zij had het steeds over twee dingen: het wonder van God en haar eigen hardnekkigheid. Bij dit alles hebben wij te bedenken, dat wij - hoezeer onze gevoelens ons geheel doortrekken - niet uit het gevoel, maar uit het geloof leven zullen. De rechtvaardige zal niet uit zijn gevoel, maar uit zijn geloof leven. Dit is geen overbodige opmerking, omdat wij allen de neiging hebben uit wisselende gevoelens en stemmingen te leven. Dat is niet zonder gevaar. Sommige christenen, die soms bijzondere ervaringen hebben doorleefd, leven alleen maar in een heimwee naar het verleden. Ook dat kan bijbels zijn. De daden van God mogen worden gedacht. Maar het gaat verkeerd, wanneer het geloven wordt gelijkgesteld met het gevoel. Want dan gaat men de woestijn in. Wat denkt u? Toen Abraham zijn zoon, zijn enige, die hij liefhad moest offeren, zou hij toen veel gevoel van Gods lieflijkheid gehad hebben? Ik dacht, dat hij langs zo'n steile geloofsweg ging, dat hij alleen op het bevel Gods werd teruggeworpen en in het geloof beleed, dat God zou voorzien.

Laten wij daarom bij de gezonde woorden Gods blijven en niet teveel op onze gevoelens letten, want er is niets verlammerender dan een gevoel te willen kweken, dat er niet is. Daarom is er voor het geloof en daarin ook voor het gevoel alles aan gelegen, dat wij blijven onder de prediking. De levende prediking is het beademingscentrum van de Heilige Geest. Gevoelens buiten de tucht van de Heilige Geest kunnen misleidend zijn. Het gaat er op dit moment niet om welke gevoelens u hebt, maar of u weet, dat u tot Christus gebracht zijt. Hij staat voor u! Wanneer er maar één korrel geloof is in uw hart, raak Hem aan. Er gaat kracht van Hem uit. Maar blijf op de heirbaan van de Koning: prediking, gebed, bijbellezing, zelfbeproeving, samenspreking. Dit geloof komt in zijn vrucht openbaar. Dat kan niet anders. Kohlbrugge heeft eenmaal gezegd: God heeft mij nooit in de steek gelaten. Hij gaf het niet op mijn tijd, maar op Zijn tijd. Welke tijd was dit? Wanneer ik geen oog had om Hem te zien, geen oor had om Hem te horen, geen hand had om Hem aan te grijpen, geen voet had om naar Hem te gaan, dan ja juist, dan kwam Hij tot mij. Hij gaf het mij, wanneer ik het nodig had. Dit woord geldt ook van het gevoel van de genade Gods. Dan is er een onmiddellijke zekerheid, die hoe ook aangevochten, leidt tot de volkomen overwinning.